

ÓLAFUR GRÉTAR KRISTJÁNSSON

NQF – NATIONAL QUALIFICATIONS FRAMEWORK

VIÐMIÐ UM LOKAPRÓF SEM BYGGJAST Á LÆRDÓMI

Á Menntaþingi, sem haldið var í Háskólabíói hinn 12. september 2008, lagði menntamálaráðherra, Þorgerður Katrín Gunnarsdóttir, áherslu á að menntastefnan fæli í sér nám alla ævi. Við þetta tækifæri sagði ráðherra:

Ef einstaklingur á að vera fær um að lifa og starfa í nútímalýðræðisþjóðfélagi, sem tekur örur breytingum, þarf hann að hafa tækifæri til og vera fær um að mennta sig alla ævi. Nám alla ævi snýst einnig um að horft er á menntakerfið sem eina heild frá leikskóla til háskóla, til framhalds-/eða fullorðinsfræðslu og til óformlegrar menntunar sem fer fram utan skólakerfisins, þeirrar hæfni og færni sem einstaklingurinn tileinkar sér í lífi og starfi. Litið er á þekkingu, kunnáttu og færni ekki einungis út frá forsendum skólakerfisins heldur einnig á forsendum atvinnulífsins og einstaklingsbundinna óska.

Við sama tækifæri nefndi ráðherra einnig að grunnurinn að nýrri námskrágerð væri hugtakið lærdómur sem er íslenskun á hugtakinu „learning outcomes“. Við námskrágerðina,

sem fram undan er, væri mikilvægt að huga að þeirri þekkingu, færni og hæfni sem stefnt væri að í náminu.

Í nýjum framhaldsskólalögum er kveðið á um að ráðherra geti sett sérstakar reglur um flokkun og þrepaskiptingu náms í samræmi við færni- og lokamarkmið námsins. Er hér vísað til þess sem kallað hefur verið viðmið um lokapróf eða námslok í framhaldsskóla og á ensku hefur verið kallað National Qualifications Framework. OECD hefur skilgreint slík viðmið sem tæki til þess að þróa

og flokka lokapróf (qualifications) á grundvelli mælikvarða fyrir mismunandi stig eða þrep menntunar. Í allri umfjöllun á vettvangi OECD er lögð áhersla á að þegar rætt er um viðmið af ofangreindu tagi sé allt nám undir, einnig nám sem

fer fram utan hins hefðbundna skólakerfis og eðlilegt er að teljist með þegar lagt er mat á heildstæða þekkingu og færni einstaklings.

Ráðherra líkti nýrri löggjöf um menntamál við landakort sem skapaði nýja möguleika og tækifæri. Landakort sýndi áttir og landslag en það kæmi í hlut okkar að finna bestu leiðirnar og þær fyndust best með því að ræða hugmyndir, tækifæri og kosti. Ljóst er að fram undan bíður mikil vinna við að skrifa nýjar aðalnámskrár og leiðarvísa um gerð námsbrautalýsinga. Enn fremur þarf að semja nýjar reglugerðir og reglur um ýmis atriði sem fjallað er um í framhaldsskólalögum. Sú vinna mun fara fram í samvinnu ráðuneytis, skóla, nemenda og fulltrúa aðila vinnumarkaðar.

Í ljósi þeirrar áherslu, sem lögð er á að skoða nám heildstætt og huga að allri þekkingu og færni óháð því hvar hennar hefur verið aflað, er eðlilegt að menn velti fyrir sér hvernig sú vinna, sem fram undan er, tengist nýrri löggjöf um framhaldsfræðslu (fullorðinsfræðslu) sem nú er í undirbúningi. Fullorðinsfræðsluáðilar hafa við þróun námsframboðs síns leitast við að búa svo um hnútana að tryggt sé að nemendur eigi þess kost að fá nám sitt metið til eininga á framhaldsskólastigi. Fram hefur farið mikil námskrágerð á vegum Fræðslumiðstöðvar atvinnulífsins sem hefur haft það að leiðarljósi að afla nýju námi samkvæmt námskrám Fræðslumiðstöðvarinnar viðurkenningar innan formlega kerfisins. Farin hefur verið sú leið að leggja tillögur um mat á námi fyrir menntamálaráðuneyti sem hefur síðan afgreitt tillögurnar og komið þeim á framfæri við framhaldsskóla.

Eðlilegt er að menn spyrji: er nóg að gert? Geta námskeið samkvæmt námskrám Fræðslumiðstöðvarinnar verið raunhæft úrræði til að koma einstaklingum aftur í nám sem tryggt er að framhaldsskólar viðurkenni sem hluta af námi við viðkomandi skóla og stytta þannig leiðina til lokaprófs á framhaldsskólastigi? Samkvæmt núgildandi aðalnámskrá framhaldsskóla ber skólameistari hvers framhaldsskóla um sig ábyrgð á að meta fyrri nám og starfsreynslu nemenda sem innritast í skólann. Hvaða skilyrði þurfa að vera til staðar til þess að tryggja snurðulausa endurkomu fólks í nám og búa það undir nám til lokaprófs? Að mínu mati gegnir hugtakið „lærdómur“ hér lykilhlutverki: gagnsæ lýsing á þeirri þekkingu og færni sem einstaklingur hefur aflað

Ólafur Grétar Kristjánsson

sér, metin með aðferðum raunfærimats. Í þeirri vinnu, sem fram undan er, munu skólar fá tækifæri til þess að takast á við viðfangsefni sín með nýjum nálgunum og nýjum hugtökum. Það verður trúlega hörð glíma og viðbúið að mörgum reynist erfitt að breyta sjálfum sér og viðteknum viðhorfum, skilja gamlan farangur eftir en tileinka sér beitingu nýrra verkfæra í menntastarfinu. Þegar upp er staðið höfum við vonandi breytt okkur sjálfum og umhverfi okkar á þann hátt að menntakerfið verði sveigjanlegra og opnara fyrir lærdómi, óháð því hvar hans hefur verið aflað.

Hér skiptir einnig máli hvernig tekst til um samningu nýrra laga um framhaldsfræðslu og um tengingu þeirra við þá menntalöggjöf sem fyrir er. Markmiðið er að menntakerfið sé heildstætt og gagnsætt, að kerfið bjóði beinlínis upp á hvatningu til náms og enn frekara náms og að öllum, sem vilja stunda nám, sé ljóst hvert leiðin til lokaprófs af framhaldsskólastigi liggur.

UM HÖFUNDINN

Ólafur Grétar Kristjánsson er með sveinspróf í stálvirkjasmíði, fil.kand.-próf frá Lundi í félagsfræði og hagsögu, BA-próf í íslensku frá HÍ, kennsluréttindi í íslensku frá sama skóla og meistaraþróf í opinberri stjórnsýslu, einnig frá Háskóla Íslands. Ólafur hefur starfað í menntamálaráðuneytinu í yfir 10 ár. Meðal verkefna hans þar eru starfsmenntun, námskrármál, fullorðinsfræðsla, auk alþjóðlegs samstarfs um þessi efni.

ABSTRACT

The new Upper Secondary School Act stipulates that the minister of education can decide on special rules for categories and levels of studies in accordance with the competence and final goals of each study programme. This is in reference to the final examination of the upper secondary school, or what in English is called the National Qualifications Framework. OECD has defined such a framework as a means to develop and categorise qualifications on the basis of different educational stages or levels. In the discussion within OECD it is emphasised that the qualifications mentioned above refer to all education, including studies outside the framework of the traditional school system and that these should, of course, be included in the assessment of the individual integral knowledge and competence.